

Wprowadzenie

Przedstawiamy Państwu nr 58 czasopisma „Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna” przygotowywanego przez Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Tworzy go zbiór sześciu artykułów opracowanych przez autorów z ośrodków naukowych z całej Polski w formule varia. W tomie tym autorzy poruszają problematykę przemian rynku turystycznego w warunkach pandemii COVID-19, wyzwań związanych z analizą regionalnego zróżnicowania kultur innowacyjności, możliwości wykorzystania nowych instrumentów kontraktowania terytorialnego wprowadzonych do polskiego modelu polityki rozwoju oraz aktualnych zagadnień dotyczących przeciwdziałania zmianom klimatu i rosnącego znaczenia środowiskowych uwarunkowań rozwoju społeczno-gospodarczego.

W pierwszym artykule – „Foreign inbound tourism to Poland and Hungary during the COVID-19 pandemic times – comparing the solutions and outcomes” – zespół autorski w składzie: Ewa Bąk-Filipek, Gábor Szalkai i Katarzyna Podhorońska zwraca uwagę na zmiany, jakie zaszły na rynku usług turystycznych w efekcie pandemii COVID-19. Lata 2020–2021 były bardzo trudne dla branży turystycznej w całej Europie i na świecie. W prawie każdym europejskim kraju wprowadzono ograniczenia w ruchu turystycznym oraz działalności restauracji, usług hotelarskich i noclegowych. W rezultacie straty sektora turystycznego były ogromne. Celem artykułu jest identyfikacja zakresu zmian, jakie zaszły w zagranicznej turystyce przyjazdowej do Polski i na Węgry podczas pandemii COVID-19 (pierwsza, druga, trzecia fala), oraz analiza rozwiązań, jakie przyjęto w Polsce i na Węgrzech w odniesieniu do sektora turystycznego w poszczególnych falach pandemii.

W drugim opracowaniu autorstwa Magdaleny Zdun pt. „The Innovation Region: an Attempt to Develop a Multivariate Analysis Model” autorka przedstawia nowatorski model analizy regionalnego zróżnicowania kultury innowacyjności. Model ten jest konceptualną konstrukcją umożliwiającą wielowymiarową diagnozę regionalnej dywersyfikacji kultury innowacyjności. Jednocześnie eksponuje on fakt, że do określenia potencjału innowacyjności służy odpowiednia jednostka analizy (region) i odnosząca się do niego kategoria analityczna (kultura). Powiązanie ze sobą tych pojęć jest podstawą konstrukcji modelu, który pozwala określić poziom innowacyjności we współczesnym świecie i jego terytorialne zróżnicowanie. Analiza innowacyjności zgodnie z nim polega nie tylko na dotarciu do treści poszczególnych warstw kultury, ale również obejmuje analizę relacji pomiędzy poszczególnymi warstwami nowatorstwa i regionu. Każda ze wskazanych warstw może być diagnozowana w sposób ilościowy i jakościowy. Model ten zbudowany został w trzech etapach. W pierwszym skonstruowano wielowymiarową (uwzględniającą aspekt materialny, ideowy i społeczny) jednostkę analizy – region. W drugim do jednostki tej dopasowana została prywatna kategoria diagnozy – kultura. Etap trzeci przynosi finalną konstrukcję zaproponowanego modelu.

Trzeci artykuł pt. „Instrumenty kontraktowania rozwoju terytorialnego w Polsce – doświadczenia i perspektywy rozwoju do 2030 r.”, przygotowany przez Jeremiasza Salamona, prezentuje nowe instrumenty kontraktowania rozwoju opisane w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju: kontrakt programowy, kontrakt sektorowy oraz porozumienie terytorialne. Autor analizuje je w kontekście ich znaczenia dla wzmocnienia terytorialnego wymiaru polskiej polityki regionalnej. Rozważania na temat trzech nowych instrumentów poprzedzone zostały prezentacją dotychczasowych doświadczeń Polski związanych z kontraktowaniem rozwoju. Dzięki temu możliwe było zilustrowanie sposobu, w jaki w ramach polskiej polityki regionalnej doskonalono krajowe podejście w tym zakresie, starając się w kolejnych edycjach kontraktów niwelować słabości zidentyfikowane w trakcie wdrażania ich wcześniejszych odsłon.

Trzy kolejne opracowania odnoszą się do problematyki zmian klimatu i środowiskowych uwarunkowań rozwoju społeczno-gospodarczego. Tę część tomu otwiera artykuł Jana T. Mizgajskiego oraz Andrzeja Mizgajskiego pt. „Globalne, europejskie i polskie dylematy polityki rozwoju wobec zmian klimatu – próba usystematyzowania”, w którym autorzy podejmują próbę identyfikacji przedmiotów sporów politycznych na poziomie globalnym, Unii Europejskiej oraz Polski, które dotyczą przeciwdziałaniu zmianom klimatu. Tłem analizy jest syntetyczna prezentacja stanu wiedzy dotyczącej zmian klimatu, a także przedstawienie przykładów różnych ocen tego zagadnienia, jakie docierają do społeczeństwa w debacie publicznej. Uzyskane wyniki wskazują, że argumenty w sporze politycznym odzwierciedlają status ekonomiczny państw, ich miks energetyczny i zaawansowanie technologiczne. W debacie krajowej przeważa kwestia tempa transformacji energetycznej i rozłożenia jej kosztów między różne grupy społeczne. W konkluzji wskazuje się na argumenty społeczne, gospodarcze i polityczne, które skłaniają do ukierunkowania polityki rozwoju na energooszczędną i niskoemisyjną.

W kolejnym artykule pt. „Regionalne zróżnicowanie poziomu antropopresji na środowiskowe uwarunkowania rozwoju w Polsce” Karolina Józefowicz i Kinga Smolińska identyfikują zróżnicowania gospodarowania zasobami środowiskowymi w polskich województwach. Zakres czasowy badań obejmuje 2004 i 2019 rok, a zakres przestrzenny – 16 województw. W postępowaniu badawczym wyodrębniono cztery dziedziny ładu środowiskowego: (1) zasoby wody i gospodarka odpadami, (2) użytkowanie gruntów i bioróżnorodność, (3) energia oraz (4) ochrona powietrza i klimatu, w ramach których dokonano pomiaru ich zróżnicowania. Zaproponowana metoda TOPSIS umożliwiła liniowe uporządkowanie województw w każdej dziedzinie. Uzyskane wyniki potwierdzają, że nastąpił progres w poziomie gospodarowania zasobami środowiskowymi w obrębie każdej z dziedzin. Dodatkowo metoda ta w połączeniu z uporządkowaniem w ramach klas typologicznych ujawniła w wielu przypadkach stabilny poziom gospodarowania we wskazanych obszarach, który nie uległ wyraźnym zmianom w badanych latach. Realizacja założonego celu badawczego pozwoliła dostrzec zróżnicowane podejście w gospodarowaniu zasobami środowiskowymi w województwach, co można uznać za zjawisko pozytywne. Świadczyć to może o zdywersyfikowanym podejściu do kwestii środowiskowych i równoważenia skali gospodarowania.

Prezentowany tom zamyka tekst Aleksandry Lubańskiej, członkini Studenckiego Koła Naukowego Planowania Przestrzennego PUZZLE działającego na Uniwersytecie Przyrodniczym we Wrocławiu, pt. „Kształtowanie terenów zielonej przyulicznej na przykładzie al. Wiśniowej we Wrocławiu”, w którym autorka podkreśla znaczenie nasadzeń roślin oraz korzyści, jakie zieleń przynosi dla środowiska i człowieka. Artykuł prezentuje wyniki badań przeprowadzonych przez autorkę na al. Wiśniowej we Wrocławiu, pod kątem wykorzystania dostępnej powierzchni biologicznie czynnej. Uzyskane rezultaty wykazały, że al. Wiśniowa jest mocno zazieleniona, jednakże występuje tam wiele obszarów pokrytych wyłącznie trawą. Wzdłuż ulicy zaobserwowano brak zagospodarowania powierzchni biologicznie czynnej pod drzewami. Wykazano, że istotne jest wykorzystywanie każdej powierzchni biologicznie czynnej dostępnej w mieście w sposób przemysłany, w szczególności wzdłuż ciągów komunikacyjnych będących źródłem liniowej emisji zanieczyszczeń, które wraz z emisją z pieców grzewczych i lokalnych kotłowni są główną przyczyną zanieczyszczeń powietrza w mieście.

Zapraszamy Państwa do działu Nowości Wydawniczych, w którym prezentujemy najnowsze prace autorstwa pracowników naszego wydziału, których tematyka bezpośrednio wiąże się z problematyką rozwoju regionalnego i polityki regionalnej. W bieżącym numerze przedstawiamy Państwu dwie publikacje: (1) monografię pt. „Obszary wiejskie w zintegrowanym planowaniu rozwoju” pod redakcją Anny Kołodziejczak i (2) podręcznik pod redakcją Elizy Kalbarczyk pt. „Przyrodnicze podstawy zintegrowanego planowania rozwoju”.

Mamy nadzieję, że włączą się Państwo w tworzenie kolejnych numerów naszego czasopisma, które jest indeksowane m.in. w bazie ERIH PLUS. Informujemy również, że według komunikatu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 1 grudnia 2021 r. w sprawie wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych czasopismo „Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna” wydawane przez Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM ma obecnie 70 punktów.

Zapraszamy i zachęcamy Państwa do nadsyłania propozycji publikacji, informacji na temat nowości wydawniczych, recenzji i głosów polemicznych dotyczących najnowszych wyników badań, a także streszczeń wyróżniających się prac magisterskich z zakresu problematyki rozwoju regionalnego i polityki regionalnej, które mogłyby stać się podstawą do przygotowania artykułów w numerze poświęconym debiutom naukowym. Pamiętajmy, że tylko od naszej wspólnej aktywności zależy ostateczny kształt naszego czasopisma, którego kolejny numer trafił właśnie do Państwa.

Przypominamy, że wszystkie zasady dotyczące składania i recenzowania tekstów oraz numery archiwalne czasopisma dostępne są pod adresami: <http://rr.amu.edu.pl> oraz <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/rrpr/>.

Prof. Paweł Churski
Redaktor Naczelny czasopisma
„Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna”